

N:o 88.

Af herr **A. Hedin**, med förslag till lag om arbetstiden i bagerier, s. k. hembagerier och konditorier äfvensom restauranter och hotell, der bakning idkas.

Under den långvariga arbetsinställelse, som bageriarbetarne i hufvudstaden företogo försommaren 1890, torde för första gången i vårt land allmänhetens uppmärksamhet hafva blifvit i någon mån allvarligt rigtad på de inom bageriyrket rådande svåra missförhållandena af flerfaldig art. Det är icke tvifvelaktigt, att vid denna strejk den allmänna meningen, i följd af de då vunna upplysningarna om bageriarbetarnes belägenhet, stälde sig på de strejkandes sida. Äfven offentliga myndigheter kunde ej blifva helt och hållet likgiltiga och overksamma inför den tafra af en betydlig arbetaregrupps beklagansvärda tillstånd, som nu blottades. Samma år lät Stockholms helsovårdsnämnd verkställa en undersökning af 101 bagerier med ett uppgifvet antal arbetare af 706. Af sundhetsinspektörens redogörelse för denna undersökning, som särskildt gälde de inom bagerierna befintliga arbetarelogementen (156 boningsrum för 706 arbetare), har helsovårdsnämnden (Berättelse till medicinalstyrelsen för år 1890, sid. 26—29) offentliggjort ett sammandrag, hvaraf bland annat inhemtas,

hvad angår *bostadslägenheternas storlek*, att utrymmet i regel var alldeles för litet, i ty att den af helsovårdsnämnden år 1885 för *lägsta klassens hotell fastställda*, »ytterst billiga» fordran, att icke flere personer i samma rum inhysas, än att på hvarje person kommer en rymd af minst 10 kubikmeter, endast uppfyldes »för en mindre del af bageriarbetarnes bostäder», der »vanligtvis» fans blott 5—8 m:s³ luftrum för hvarje person, ja stundom endast 3,5 à 4 m³ för person,

att *bostädernas snygghet*, ehuru vid undersökningen fordringarna i detta hänseende »stälts mycket låga», på »många ställen varit allt annat än tillfredsställande»; att rengöring i vissa bostäder »säkerligen icke på långa tider ifrågakommit»; och att skurning af golfvet 1 gång i månaden, som syntes vara regel, var otillräcklig; att de anstalter, som befunnits vidtagna för att bereda arbetarne tillfälle att *tvätta sig* och göra sig rena, innan de gå till sitt arbete, *endast undantagsvis* kunde gillas, och att »i de *flesta fall inga* anstalter funnos vidtagna för att arbetarne må kunna hålla sig rena»,

att *bostädernas läge* mycket ofta var olämpligt, i det att de stodo i direkt samband med bagerierna; att till *uppvärmning* af bostäderna på ej få ställen begagnades »hettan från bageriet»; att för *ventilation* af bostäderna »i allmänhet inga åtgärder funnos vidtagna» att *sängarnes anordning*, stundom ända till 3 ofvanpå hvarandra med högst obetydligt utrymme mellan dem, äfvensom användandet af tvåmanssängar måste anmärkas såsom otjenliga,

att *arbetstiden* i allmänhet var oskäligt lång, och att »flere minderåriga arbetare påträffats, som sysselsatts med nattarbete och som arbetat lika länge som de fullvuxna»,

att hvad vidkomme *bagerilokalerna*, dessa i allmänhet icke obetydligt förbättrats sedan näst föregående undersökning (1881), men att anledning till anmärkningar i flere fall förekommit, och att »större snygghet och renlighet» behöfves i bagerier, i förvaringsrum och på gårdarne.

Med anledning af hvad sålunda kommit till helsovårdsnämndens kännedom, tillstälde nämnden följande år samtliga bageriidkare ett cirkulär, innefattande »råd och anvisningar» jemte erinran att, der dessa innefattade »förbud eller minimifordringar, och vid förnyad undersökning skulle befinnas icke vara iakttagna», nämnden komme att mot de felande vidtaga de åtgärder, hvartill gällande helsovårdsstadga må kunna föranleda (Cirkuläret återfinnes i nämndens berättelse till medicinalstyrelsen för år 1891, sid. 16—17).

Af helsovårdsnämndens nästföljande berättelse, för år 1892, inhemtas (sid. 26) att »vid förnyad inspektion af bagerierna visat sig, att *så godt som inga* åtgärder vidtagits med anledning af det i förra årets berättelse meddelade cirkuläret till bageriidkarne, men att nämnden endast mot fem af dessa, »hvilkas arbetarelogement lemnade mest öfrigt att önska», vidtagit den åtgärden att förbjuda inlogerande af arbetare i de gamla bostäderna, derest ej inom förelagd tid vissa förbättringar inom dem verkställes.

Om än några smärre förbättringar sedan år 1890 vidtagits och detta i följd af den arbetsinställelse som då egde rum, synes tillståndet i det väsentliga vara oförändradt och lär ej i hufvudsak kunna blifva annorlunda, så länge det nuvarande arbetssystemet ej i grund förändras. *Nattarbetet*, som tvingar arbetarne att bo å arbetsstället och beröfvar dem *eget hem*, är den missförhållandenas egentliga rot, mot hvilken en reform företrädesvis måste rigtas.

Till den allmänna rörelse bland hela landets bageriarbetare, som förlidet år tog sin början, hafva de hemtat anledning och uppmuntran af de bemödanden, som i flere andra länder under de senare åren dels förberedt dels redan ledt till väsentliga förbättringar, särskildt i Tyskland och i Norge, och för hvilka en redogörelse därför här torde vara på sin plats.

Den genom regulativ af den 24 mars 1892 inrättade tyska »Kommissionen för arbetarestatistik» har bland annat — på anmodan af rikskansleren — sysselsatt sig med undersökningar om arbetsförhållandena i bagerierna, och hafva dessa, i likhet med de redan 1876 företagna officiella undersökningarna, röjt svåra missbruk. Jag tillåter mig att i afseende å anordnandet af dessa undersökningar och deras resultat hänvisa dels till den derom afgifna berättelsen, dels till en diskussion i tyska riksparlamentet den 14 1893 (Stenographische Berichte über die Verhandlungen des Reichstags. VIII Legislaturperiode. II Session. 1892—1893. 2:er Band, S. 1158—1168), af hvilken senare synes framgå, att resultatet skulle hafva utfallit ännu mera ogynnsamt, derest undersökningen icke hade i så öfvervägande grad gällt bagerier å *mindre orter*, der arbetstiden är mycket kortare än i de större och största städernas bagerier, och derest ej sättet för undersökningens verkställande hade varit egnadt att inskränka arbetarnes frihet att svara fullt uppriktigt och sanningsenligt.

Kommissionen har till rikskansleren afgifvit ett utförligt utlåtande i ämnet med förslag till förordning, som innehåller bland annat följande bestämmelser:

I bagerier må arbetstiden för vuxna arbetare (Gehilfen) ej öfverskrida 12 eller, om arbetet afbrytes af minst 1 timmes rast, 13 timmar, rasttimmen deri inräknad. För hvarje arbetare må arbetsskiftens antal pr vecka ej öfverstiga 7. Mellan två skift skola arbetarne hafva minst

8 timmars hvilotid. Utöfver arbetstiden må de användas 2 timmar till »tillfälliga» göromål. För lärlingar förkortas arbetsskiftstiden första året 2 timmar, andra året 1 timme. — I konditorier må nämnda arbetstid för ett skift undantagsvis (an einzelnen Werktagen) öfverskridas, derest dels motsvarande förkortning eger rum å andra dagar i samma vecka, och dels arbetstiden för ett arbetslag å sön- och helgdagar icke utsträcker öfver 8 timmar. — Utöfver den sålunda angifna normala arbetstiden må arbetare och lärlingar användas: 1) å de dagar, högst 20 om året, då vederbörlig myndighet det medgifver med hänsyn till särskilda omständigheter som påkalla en större tillverkning, 2) dessutom i bagerier å 20, i konditorier å 40 dagar årligen enligt arbetsgifvarens bestämmande. Äfven i detta fall är minst 8 timmars oafbruten hvilotid mellan två skift ovilkorlig.

Dessa utdrag torde något så när visa förslaget allmänna riktning. Emellertid meddelas i bilagan A till denna motion förslagets text i dess helhet.

I kommissionens utlåtande redogöres för de bestämmelser beträffande yngre personers (under 18 år) arbete i bagerier, som äro gällande i England enligt 1878 års Factory and Workshop act, i Frankrike enligt lagen af den 2 november 1892, i Nederländerna (beträffande personer under 16 år) enligt lagen af den 5 maj 1889. Derjemte upplyser samma utlåtande, att »i Skotland arbetstiden sedan 30 år tillbaka faktiskt är inskränkt till tiden från klockan 5 eller 6 på morgonen till klockan 3 e. m.», och att »de organiserade bageriarbetarnes veckoarbetstid, med inräknande af raster, sedan 1889 utgör blott 8 timmar». I kolonistaten Victoria förordnades 1882 en kongl. kommission att undersöka arbetstiden i handtverken. »Redan denna åtgärd har haft till följd, att bageriarbetstiden faktiskt nedsattes från 15 till 10, snart derefter till 8 timmar, och detta utan att nedsättning af aflöningen eller fördyrande af brödet egde rum».

Den norska lagstiftningen i ämnet börjar med lagen af den 12 oktober 1857, som föreskref, att de allmänna straffbestämmelserna mot helgdagsarbete vore tillämpliga äfven å brödbakning, som egde rum å sön- och andra helgdagar, dessa räknade från klockan 9 föregående dags afton; likväl medgäfvos undantag för nätterna till vissa högtidsdagar m. m. En fullständigare lag utfärdades den 17 juni 1885, genom hvilken förbjödos — dock med undantag för vissa söndagar och nätter — såväl brödbakning å sön- och helgdagar, räknade från föregående afton klockan 6, som allt annat bageriarbete på hvardagarne från

klockan 6 e. m. till klockan 3 f. m., än torkning af kavringar och vissa förberedande göromål (»sur-og-hævlægning»). Från förbudet mot nattarbete undantogs dessutom de bagerier, der man brukade »Omskifte af Folk med en Arbejdstid for hvert Sæt af ikke over 12 Timer i Døgnet».

Sistnämnda bestämmelse blef emellertid tillämpad på ett sätt, som väsentligen föranledt att 1885 års lag förlidet år blef ersatt med en ny lag om arbetstiden i bagerier. Det är ej blott bageriarbetarne, som öfverklagat att bestämmelsen om »omskifte» begagnats som ett medel att kringgå lagens föreskrifter om arbetstid. Äfven »Bagerlauget» i Bergen, som ingalunda sympatiserade med bageriarbetarnes fordringar, har erkänt att lagen »näppeligen någonsin varit tillämpad så, som lagstiftaren tänkt sig, i det att man användt samma arbetare om natten vecka efter vecka, utan ombyte med dagarbetarne». Men domstolarne gäfvö medhåll åt denna, såsom statsrådet Thorne yttrar i motiveringen till den kongl. propositionen i ämnet år 1894, »vid lagens tillkomst ej åsyftade» tillämpning.

Denna stötesten har blifvit fullständigt aflägsnad genom de förändringar, förlidet års storting vidtog i den kongl. propositionen med förslag till ny lag i ämnet. Frågan hade förevarit äfven å 1892 och 1893 års storting.

Den nya lagen, som utfärdades den 14 juli 1894 och trädte i kraft med den 1 januari detta år, gäller icke blott *bagerier*, utan ock brödbakning i *hotell, restaurationer och konditorier* — ett tillägg föranledt af anmärkningar och önskningsfrågor från arbetsgifvare. Den stadgar:

1) angående arbete å helgdag:

all brödbakning förbjödes å sön- och andra helgdagar, räknade från föregående afton klockan 6 till helgdagens afton klockan 12, dock att surläggning må ske före klockan 12.

Från helgdagsarbetsförbudet undantagas vidare söndag, som infaller å dagen före lilla julafton, då arbete får börjas klockan 6 om aftonen och fortfara till måndags afton klockan 8, eller som infaller å lilla julafton, då det får arbetas till klockan 8 på morgonen och efter klockan 6 på aftonen intill måndag afton klockan 6.

2) angående nattarbete:

Å hvardagarne är allt annat arbete förbjudet, från klockan 8 om aftonen till klockan 6 om morgonen, än torkning af kavringar och skeppsbröd samt surläggning och »hævlægning» (= raskdegsläggning). Till detta arbete må ingen arbetare användas mer än 6 nätter under loppet af två veckor; och skall, derest vid sådant nattarbete användas

arbetare, som sysselsättas om dagen, från den dagliga arbetstiden från- dragas en och en half gång så lång tid som nattarbetet medtager. Arbetstiden får ej för någon arbetare öferskrida 12 timmar i dygnet, mat- och rasttider inräknade.

Från nattarbetsförbudet undantagas vidare:

a) följande nätter efter kl. 2: natten till lördag, till fastlagsmåndag, till dagen före skärtorsdag, till dagen före Bededag, till 17 maj, till dagen före Kristi himmelfärdsdag, de två nätterna närmast före jul- afton, samt natten till nyårsafton. Arbetstiden får dock ej öfverstiga 12 timmar den 17 maj, eller 15 timmar de öfriga här uppräknade dagarna. Om den 17 maj eller nyårsafton inträffar på söndag, bort- faller det medgifna undantaget.

b) dessutom kan kommunalstyrelsen, genom lokalt reglemente, stadfäst af Konungen, medgifva ytterligare undantag, gällande för viss tid af året som på platsen medför mer arbete än vanligt. Likaledes eger polismästare att medgifva undantag af tillfällig anledning, om särskilda förhållanden göra det högst nödigt och vederbörande arbetare dertill samtycka, dock att sådant undantag ej må gälla för mer än 6 arbetsdagar; för längre tid än 6 dagar kan sådant tillfälligt undantag på ansökan beviljas af amtmannen.*)

Lagen föreskrifver, att barn under 14 år ej må sysselsättas i bagerier, att yngre personer mellan 14—18 år ej få användas till det under 2) medgifna nattarbete (torkning af kavringar och skeppsbröd samt sur- och raskdegsläggning) och under inga omständigheter mer än 12 timmar i dygnet.

Öfverträdelse af lagen straffas med böter från 10 till 500 kronor, som tillfalla bageriarbetarnes sjukkasse eller understödsfond. Der sådan ej finnes, tillfalla de distriktets offentliga sjukkasse eller, så länge sådan ej är upprättad, kommunalkassan.

Lagen förbjuder aftal i strid med dess bestämmelser: »samtycke af vederbörande arbetare fritager ej för straff.»

---

*) Det torde böra anmärkas, att med »lilla julafton» förstås dagen före julafton, att »fastlagsmåndagen» lär vara en lika vigtig dag för de norska bagerierna som fettis- dagen för de svenska, att Bededag är blott en och fixerad till samma dag, 23 april, alla år, att skärtorsdagen är helgdag, men att hvarken trettondagen eller Mariæ bebådelsedag eller midsommardagen är helgdag.

Å ett möte af Stockholms bageriarbetare sistlidne sommar tillsattes en komité med uppdrag att utarbeta ett förslag till lag om begränsning af arbetstiden i bagerier m. m. Detta förslag, å ett nytt möte godkänt, har sedermera meddelats bageriarbetare och deras arbetsgifvare i landets olika delar med anmodan att dels, om de gillade detsamma, med sina namnunderskrifter å för ändamålet utdelade listor, tillkännagifva sitt instämmande deri, dels anteckna arbetareantalet och arbetstiden i de respektive bagerierna. Af ett tabellariskt sammandrag af dessa listor — hvilka jag skall hafva äran att till lagutskottet öfverlemna — visar sig, att nära ettusenfyrahundra arbetare och trettiofyra arbetsgifvare förklarar sig gilla förslaget (bilagan B till denna motion).

Lagförslaget är af följande lydelse:

§ 1.

Arbetstiden inom Sveriges samtliga bagerier, sådana s. k. hembagerier hvilkas tillverkningar äro afsedda till försäljning, konditorier, samt restauranter och hotell der bakning idkas, får ej öfverskrida tolf timmar af dygnet.

§ 2.

Arbete å sön- eller helgdagar i andra fall, än de i nedanstående §§ omförmälda, förbjudes.

§ 3.

Arbetstiden begynner hvarje söckendag kl. 6 på morgonen och upphör kl. 6 på aftonen, utom för ugnbesättningen som begynner 1—2 timmar senare på morgonen och upphör 1—2 timmar senare på aftonen.

§ 4.

De så kallade förarbetena, hvartill hänföras degsättning och uppeldning af ugnarna, begynner alla arbetsdagar tre timmar före den vanliga arbetstiden, med rätt för de arbetare, som dermed äro sysselsatta, att åtnjuta ledighet från arbetet tre timmar före den öfriga arbetspersonalen.

§ 5.

I arbetstiden äro i hvarje fall inräknade behöfliga mat- och rast-tider, hvilka sammanlagda skola utgöra två timmar pr dygn.

§ 6.

Då Mariæ bebådelsedag infaller å måndag under fastan, är arbete äfven under denna dag tillåtet.

§ 7.

Långfredagen räknas som vanlig arbetsdag.

§ 8.

Vid två eller tre omedelbart på hvarandra inträffande helgdagar kan arbetstiden utsträckas intill 14 timmar å helgdagsaftonen med början kl. 4 på morgonen.

I händelse tre sön- och helgdagar följa omedelbart på hvarandra, kan arbete ega rum äfven å tredje dagen.

§ 9.

Då julafton infaller å söndag, kan arbete å denna dag ega rum, dock må i sådant fall arbete å annandagen ej förekomma.

§ 10.

Arbete å söndag är äfven tillåtet då julafton infaller på måndag.

§ 11.

Arbetstiden får ej i något af de fall, som §§ 6, 7, 8, 9 och 10 omförmåla, undantagandes det som nämnes i första stycket af § 8, öfverskrida tolf timmar pr dygn.

§ 12.

Öfverträdelse af ofvanstående bestämmelser straffas med böter från tio intill tvåhundra kronor, hvilka tillfalla kommunen.

Derjemte har jag från bageriarbetarnes komité mottagit följande framställning:

Till riksdagsmannen herr Adolf Hedin.

Härmedelst få Stockholms bageriarbetares komiterade till eder öfverlemna ett tabellariskt sammandrag af de för eder företedda listor, å hvilka bageriarbetare i olika delar af landet till ett antal af nära ettusenfyrahundra, äfvensom trettiofyra arbetsgifvare antecknat sitt instämmande i det lagförslag som af eder kommer att för Riksdagen framläggas.

Till de uppgifter om arbetstidens längd, som i detta sammandrag finnas anförda, hafva komiterade ansett sig böra föga några kortfattade meddelanden om öfriga yrkesförhållanden.

Stockholm den 16 december 1894.

Komiterade:

L. V. Murquist.

Nils Lindborg.

V. E. Sandblom.

J. E. Andersson.

J. Grönvall.

E. E. Svensson.

C. A. Wähländer.

1.

Redogörelse för nuvarande arbetsförhållanden inom de svenska bagerierna.

Lärotiden för yrkets arbetare begynner vanligen vid 15 till 16 års ålder, stundom äfven tidigare. Arbetstidens längd är för lärlingen betydligt större än för den vuxne eller försigkomne arbetaren, alldenstund det åligger lärlingen att vid den vanliga arbetstidens slut verkställa bageriets rengöring samt besörja bageriinventariernas iordningställande för påföljande bruk. I småstädernas bagerier, der inga drängar finnas anställda, tillkommer arbete äfven utom arbetslokalen, såsom bäring eller upphissande till förvaringsplatser, vanligen på vinden, af mjöl och öfriga för handteringen behöfliga varor. Det är själfklart, att då detta sistnämnda arbete, hvori äfven de vuxne arbetarnes del-

tagande påfordras, ofta måste verkställas under den för hvila afsedda tiden, arbetaren tvingas att redan uttröttad inställa sig till arbete under en redan i och för sig oskäligt lång arbetstid.

Vanligen (dock alltid med samma arbetspersonal) indelas arbetstiden i tvänne skift. Mellan de båda arbetsskiften inträffar en så kallad »halt», afsedd till softid och hvars längd i hvarje fall är beroende af arbetsgifvarens godtycke. I fråga om arbetstidens indelning råder dock någon skilnad mellan Stockholm och öfriga städer.

Sålunda är hvilotiden i vanligaste fall, för bageriarbetarne i hufvudstaden, vid det ena skiftet förlagd till en del af efternatten, från kl. 12 till 4, eller från 1 till 5, eller från 2 till 6; dock inträffar, att denna softid inskränkes till 2 timmar eller till och med till 1 timme. För det andra arbetsskiftet är den förlagd från kl. 11, 12, 1 på dagen till respektive kl. 4, 5, 6, hvilken softid måste afbrytas för middagsspising. Under hela fastan fortgår arbetet utan nämnvärdt uppehåll från måndagsmorgonen kl. 4 till fram på tisdagseftermiddagen.

I de större landsortsstäderna arbetas på många ställen hela natten till fram emot kl. 4 eller 5 på morgonen, hvarefter inträder en halt på 2 till 3 timmar, som dock ofta ansenligt inskränkes genom bakning af småbröd. Derefter arbetas en större eller mindre del af dagen.

I de mindre städerna arbetas mestadels halfva natten, efter kl. 12 till kl. 6 på morgonen. Efter en kortare halt, hvarom gäller samma anmärkning som nyss gjordes, arbetas ånyo under återstoden af dagen. Å många ställen arbetas oafbrutet från kl. 12 midnatt mellan fredag och lördag till sent på lördagsqvällen.

Om bagerierna i hela landet gäller, att vid de större högtiderna arbetet så godt som oafbrutet fortsättes i flere dygn.

Det måste vara uppenbart för enhver, som allvarligt eftertänker, hvilka verkningar sådana arbetsförhållanden måste orsaka, och hur ytterst nödvändig lagstiftningens hjälp i förevarande fall är. Den långa arbetstiden har härvidlag bragt arbetarne i ett läge, der de fullständigt utestängas från möjligheten att genom egen kraft med organisationens medel förbättra sin ställning. För kunskapers inhemtande, för tillvaratagande af egna angelägenheter, för familjelif saknas tid. Hela tillvaron blifver för arbetaren ett oafbrutet slafveri i detta ords bokstafliga mening. Fullständigt prisgifven åt ett ytterligt, ett öfver ordinära mänskliga krafterns mått ansträngande arbetes alla vådor, försjunker arbetaren i både moralisk och fysisk förslappning.

En begränsning af arbetstiden i den riktning, som motionen åsyftar, skulle i betydlig grad förbättra bageriarbetarnes vilkor samt ställa dem i jembredd med öfriga yrkesarbetare. Dem skulle derigenom beredas möjlighet att genom deltagande i samhällslifvet höja sin klass och sitt yrke till en högre ståndpunkt, än under nuvarande förhållanden är tänkbart. Och äfven allmänhetens intressen skulle bättre tillgodoses, då bättre ordning och större noggranhet i arbetet kunde iakttagas. Här låter sig ett viktigt arbetareintresse lätt förenas med allmänhetens fördel och billiga anspråk.

Komiterade:

C. A. Wähländer.

Nils Lindborg.

J. Grönvall.

J. E. Andersson.

W. E. Sandblom.

E. E. Svensson.

Joh. Landström.

2.

Om vissa missförhållanden inom bageriyrket, som uppstå i följd af nuvarande arbetssystem.

I den redogörelse angående arbetstiden, som förut aflemnats, är omnämndt, att arbetet fördelas å två skift. Af densamma synes ock, att mesta fritiden blir på dagen, då allt är lif och rörelse, ej minst i en bagaregård, särskildt en större sådan, der uttransport af bröd försiggår närmare hela dagen, hvarigenom mycket buller uppstår, hinderligt för hvila och sömn, helst när sofrummen, såsom på en stor del ställen är fallet, stå i förbindelse med bageriet. Det torde lätt inses att, med den knappa softiden och oupphörligt störd under sömnen, arbetaren ej kan på långt när få den behöfliga hvilan.

På de flesta ställen äro sofrummen osnygga och osunda, i det att lokalerna äro till sin beskaffenhet dåliga, allt för många personer i dem inpackas, samt städningen är otillräcklig, å hvilket sistnämnda förhållande kan såsom exempel anföras att i ett af Stockholms större

bagerier ett enda fruntimmer har att städa åt omkring sjuttio personer, att hålla matsalen i ordning, att diska alla hinkar m. m., som användas vid bakningen, samt att hjälpa till med diskning i köket.

På ej få ställen uppvärmas sofrummen endast genom den luft som dit kommer eller inledes från bageriet, så att under den kalla årstiden värmen är otillräcklig, medan hettan är odräglig under den varma årstiden.

Tvättställ eller kommoder äro sällsynta; vanligen få arbetarne tvätta sig i kärl som användas vid bakningen.

På många ställen serveras maten i bageriet, der hvar och en får söka sig sittplats hvar han kan, å bord, tråg o. s. v. Ofta är maten af underhållig beskaffenhet, dels därför att sämsta varuslag inköpas, dels emedan stora mängder köpas på en gång, för att räcka långa tider, samt ej behörigt skötas.

Ett af de nuvarande systemets sorgligaste missförhållanden är, att, när arbetaren hunnit 35 till 40 år, arbetsgifvaren finner honom vara för gammal. Den alltför hårdt anlitade arbetskraften har börjat svika personer, som väl eljest skulle anses vara i sin bästa ålder. Då får den i förtid utslitne vika för yngre personer med ännu oförsvagade krafter; den afskedade medelålders mannen får ofta tillbringa långa tider på sjukhuset, har svårt eller omöjligt att förskaffa sig annat arbete, faller kommunen till last eller hamnar på en försörjningsinrättning.

Den långa arbetstiden, som nödgar arbetaren att bo å arbetsstället och hindrar honom att hafva ett verkligt eget hem, afhåller de flesta från att stifva familj. Följderna häraf låta sig lätt fatta, och vi behöfva ej mer än antyda, att den starka utbredningen inom denna arbetareklass af en svår åkomma har sin anledning i ett arbetsystem, som hindrar familj- och hemlif.

I bagerifacket förekomma flere slags yrkessjukdomar, hvartill dels sjelfva arbetets beskaffenhet, dels lokalernas helssofarlighet är orsaken. Såsom de mera vanliga nämna vi bräck, hvilket härleder sig af för mycket stående och lyftning af svåra tyngder, samt bröstsjukdomar och magkatarr; särskildt här i Stockholm förekommer mycket spridd en utslagssjukdom, kallad »bagare-skabb», orsakad deraf att de s. k. franska brödsdukarne på många ställen aldrig tvättas.

Få äro de inom vårt yrke som uppnå någon hög ålder; de som det göra äro sådana, som ega ovanligt stark kropps-konstitution, eller

för det mesta råkat få arbeta å sådana ställen, der arbetstiden varit mindre odräglig.

Komiterade:

C. A. Wählander.

Joh. Landström.

E. E. Svensson.

W. E. Sandblom.

Nils Lindborg.

J. E. Andersson.

J. Grönvall.

Till hvad sålunda blifvit anfördt skall jag ytterligare foga dels en hänvisning till de uppgifter om arbetstiden i bagerierna, som i det tabellariska sammandraget äro antecknade, dels en erinran derom, att lagstadgad maximalarbetsdag för vuxna personer icke är, såsom man på flere håll synes antaga, någonting hittills okänt, äfven i mindre ansträngande och helsofarliga yrken än bageriarbetarnes. I detta hänseende må påpekas,

att den tyska s. k. Gewerbe-Novelle af den 1 juni 1891, hvarigenom en mängd af ändringar i Gewerbeordnung påbjödos, art. 120 e innehåller följande stadgande:

»Genom beslut af förbundsrådet kunna för sådana yrken, i hvilka arbetarnes helsa skadas genom öfvermåttan lång daglig arbetstid, den tillåtna dagliga arbetstidens och de erforderliga rasternas längd, början och slut föreskrifvas»,

att enligt norska fabrikstillsynslagen af 27 juni 1892, § 28, konungen eger att genom resolution fastställa arbetstidsmaximum för vuxna personer i sådana fabriksmessigt drifna näringar som finnas vara förenade med särskild fara för helsa, lif eller lemmar eller lätteligen kunna för-
anleda öfveransträngning,

att i Frankrike maximiarbetstiden redan genom lagen af 9 september 1848 fastställdes till 12 timmar,

att i Österrike arbetstiden inom den »stora» industrien genom lag af 18 juli 1883 faststälts till högst 11 timmar af 24,

att i Schweiz genom förbundsagen af 23 mars 1877 arbetstiden i fabriker bestämts till högst 11, å dagen före sön- och helgdag 10 timmar, förlagda till tiden från kl. 6, eller under juni—augusti, kl. 5 f. m. till kl. 8 e. m.; samt att arbetstiden inom den *mindre* industrien, som nämnda förbundsagen icke vidkommer, sedan nära femtio år till-

baka varit föremål för kantonalförordningar, af hvilka den äldsta är den 1848 i Glarus utfärdade, och den yngsta den Zürichska lagen af 18 juni 1894,

att en lag om 8 timmars arbetsdag i grufvorna står på den nuvarande engelska regeringens program och, enligt ett i dessa dagar af regeringsmedlemmar offentligen afgifvet förklarande, skall å nyo föreläggas det snart sammanträdande parlamentet,

att maximalarbetsdag i statens verkstäder införts i England och Nordamerikanska unionen (8 timmar) samt i Norge (53 timmar i veckan).

Jag föreslår,

att Riksdagen behagade för sin del antaga ofvanstående förslag till lag angående arbetstiden i bagerier, för försäljning arbetande s. k. hembagerier samt konditorier, äfvensom restauranter och hotell der bakning idkas, med tillägg af en så lydande:

§ 13.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1896.

Stockholm den 27 januari 1895.

A. Hedin.

Bilaga A.

Tyska arbetarestatistik-kommissionens förslag:

§ 1. In Bäckereien darf die Arbeitsschicht der Gehilfen die Dauer von 12 Stunden, oder, falls die Arbeit durch eine Pause von mindestens einer Stunde unterbrochen wird, einschliesslich dieser Pause die Dauer von 13 Stunden nicht überschreiten. Die Zahl der Arbeitsschichten darf für jeden Gehilfen wöchentlich nicht mehr als 7 betragen. Zwischen den Arbeitsschichten muss den Gehilfen eine ununterbrochene Ruhe von mindestens 8 Stunden gewährt werden. Während eines Zeitraums von 2 Stunden ausserhalb der zulässigen Arbeitsschichten dürfen die Gehilfen zu gelegentlichen Dienstleistungen det Gewerbes, jedoch nicht bei der Herstellung von Waaren, verwendet werden.

§ 2. Auf die Beschäftigung von Lehrlingen finden die vorstehenden Bestimmungen mit der Massgabe Anwendung, dass die zulässige Dauer der Arbeitsschicht im ersten Lehrjahre 2 Stunden, im zweiten Lehrjahre 1 Stunde weniger beträgt als die für die Beschäftigung von Gesellen zulässige Dauer der Arbeitsschicht.

§ 3. Auf Konditoreien finden die vorstehenden Bestimmungen mit der Massgabe Anwendung, dass 1) die Dauer der Arbeitsschicht (§ 1 Absatz 1) an einzelnen Werktagen überschritten werden darf, wenn die Arbeitsschicht an anderen Werktagen derselben Woche um die Dauer der Ueberschreitung verkürzt wird, und 2) die Arbeitsschicht an Sonn- und Festtagen die Dauer von 8 Stunden nicht überschreiten darf.

§ 4. Ueber die in §§ 1 bis 3 festgesetzte Dauer dürfen Gehilfen und Lehrlinge beschäftigt werden: 1) an denjenigen Tagen, an welchen zur Befriedigung eines bei Festen oder sonstigen besonderen Gelegenheiten hervortretenden Bedürfnisses die höhere Verwaltungsbehörde Uebearbeit für zulässig erklärt hat; 2) ausserdem in Bäckereien an jährlich 20, in Konditoreien an jährlich 40 der Bestimmung des Arbeitgebers überlassenen Tagen. Auch an solchen Tagen muss den Gehilfen und Lehrlingen zwischen den Arbeitsschichten eine ununterbrochene Ruhe von mindestens acht Stunden gewährt werden. Die höhere Verwaltungsbehörde darf die Uebearbeit (Ziffer 1) für höchstens 20 Tage im Jahre gestatten.

§ 5. An Sonn- und Festtagen dürfen die Gehilfen und Lehrlinge in Bäckereien während eines ununterbrochenen Zeitraums von 16 Stunden, in Konditoreien während eines ununterbrochenen Zeitraums von 12 Stunden nicht beschäftigt werden.

§ 6. In Abweichung von den Bestimmungen der §§ 1, 3 Absatz 2, 5 dürfen Gehilfen und Lehrlinge an Sonn- und Festtagen beschäftigt werden: 1) in Bäckereien mit Arbeiten, welche zur Vorbereitung der Wiederaufnahme der regelmässigen Arbeit am nächsten Werktagethen notwendig sind, sofern sie nach 6 Uhr Abends stattfinden und nicht länger als eine Stunde dauern, 2) in Konditoreien mit der Herstellung leicht verderblicher Waaren, die unmittelbar vor dem Genuss hergestellt werden müssen (Eis, Crèmes und dergleichen).

§ 7. Gehilfen und Lehrlinge in Konditoreien, welche an einem Sonn- oder Festtage noch nach 12 Uhr Mittags, beschäftigt worden sind, müssen an einem Werktagethen der folgenden Woche von Mittags 12 Uhr ab von der Arbeit freigelassen werden.

§ 8. Durch Verfügung der unteren Verwaltungsbehörde kann für Gemeinden, in denen die Bäcker ortsüblich an Sonn- und Festtagen

für die Kunden das Ausbacken der von diesen bereiteten Kuchen oder das Braten von Fleisch besorgen, die Beschäftigung eines Gehilfen mit diesen Arbeiten während höchstens drei Stunden des Vormittags gestattet werden.

§ 9. Wird den Gehilfen und Lehrlingen für den Sonntag eine mindestens 24- stündige Ruhe gewährt, so dürfen die an den zwei vorhergehenden Werktagen endigenden Schichten um je zwei Stunden über die im § 1 Absatz 1 bestimmte Dauer verlängert werden. Jedoch muss den Gehilfen und Lehrlingen zwischen den beiden letzten Schichten der Woche eine ununterbrochene Ruhezeit von mindestens acht Stunden gelassen werden.

§ 10. Die vorstehenden Bestimmungen finden nur auf diejenigen Personen Anwendung, welche bei der Herstellung der Bäcker- oder Konditorwaaren beschäftigt werden. Dabei gelten Personen unter 16 Jahren, welche die Ausbildung zum Gehilfen nicht erreicht haben, auch dann als Lehrlinge, wenn ein Lehrvertrag nicht abgeschlossen ist.

§ 11. Betriebe, in denen sowohl Bäckerwaaren als Konditorwaaren hergestellt werden, gelten im Sinne der vorstehenden Bestimmungen bezüglich der Beschäftigung solcher Gehilfen und Lehrlinge, welche ausschliesslich bei der Herstellung von Konditorwaaren beschäftigt werden, als Konditoreien, im Uebrigen als Bäckereien. Als Bäckerwaare im Sinne des Absatz 1 gilt dasjenige Backwerk, welches herkömmlich unter Verwendung von Hefe ohne Beimischung von Zucker zum Teig hergestellt wird. Im Uebrigen kann die höhere Verwaltungsbehörde für ihren Bezirk oder einzelne Theile desselben darüber Bestimmung treffen, ob ortsüblich bestimmte Waaren zu den Bäckerwaaren zu rechnen sind.

§ 12. In der Backstube muss eine mit dem polizeilichen Stempel versehene Kalendertafel ausgehängt sein, auf der jeder Tag, an dem Ueberarbeit auf Grund des § 4 Absatz 1 Ziffer 2 stattgefunden hat, spätestens am Ende der Woche mittelst Durchlochung oder Durchstreichung mit Tinte kenntlich zu machen ist. Die polizeiliche Stempelung erfolgt kostenfrei. Ausserdem ist in der Backstube eine Tafel aufzuhängen, welcher in deutlicher Schrift den Wortlaut dieser Bestimmungen wiedergiebt.

Bilaga B.

Ort.	N:o	Bageriets namn.	Antal arbetare.	Arbetstidens längd.				Arbetsgivare som godkänt förslaget.
Stockholm	1	Bageri-Bolaget	19	7 arb. med 13 timmar	11 arb. med 14 timmar	1 arb. med 15 timmar		
"	2	L. Nilssons	6	1 arb. med 12 timmar	2 arb. med 13 timmar	3 arb. med 14 timmar		
"	3	C. O. Nilssons	12		12 timmar			
"	4	O. Janssons	9		12 "			
"	5	O. Lindskogs	5		12 "			
"	6	O. Hellborgs	5		16 "			
"	7	W. Lindfeldts	12	1 arb. med 12 timmar	3 arb. med 14 timmar	5 arb. med 15 timmar	3 arb. med 16 timmar	
"	8	O. Nilssons	8	7 arb. med 14 timmar		1 arb. med 15 timmar		
"	9	L. Olssons	4		12 timmar			
"	10	Cassels	7	1 arb. med 13 timmar	4 arb. med 14 timmar	2 arb. med 15 timmar		
"	11	B. Petterssons	4	2 arb. med 15 timmar	1 arb. med 16 timmar	1 arb. med 17 timmar		
"	12	B. Hennings	4		13 timmar			
"	13	L. Runströms	6	2 arb. med 12 timmar	2 arb. med 13 timmar	2 arb. med 14 timmar		
"	14	Åsögatan 47	3		13 timmar			
"	15	Prædigers	5	4 arb. med 12 timmar		1 arb. med 13 timmar		
"	16	Bondegatan 15	4		12 timmar			
"	17	Götgatan 90	6		12 "			
"	18	" 86	2		14 "			
"	19	Danielssons	4		18 "			
"	20	Fribergs	9	3 arb. med 13 timmar	2 arb. med 14 timmar	3 arb. med 15 timmar	1 arb. med 16 timmar	
"	21	L. Nilssons	7	1 arb. m. 12 à 13 t.	1 arb. m. 13 à 14 t.	3 arb. m. 14 t.	1 arb. m. 15 t.	1 arb. m. 16 t.
"	22	Joh. Lindqvists	8	4 arb. med 13 timmar	1 arb. med 14 timmar	2 arb. med 15 timmar	1 arb. med 16 timmar	
"	23	N. Anderssons	8	1 arb. m. 12 t.	3 arb. m. 13 t.	2 arb. m. 14 t.	1 arb. m. 15 t.	1 arb. m. 17 t.
"	24	O. Petterssons	11	4 arb. med 13 timmar	4 arb. med 14 timmar	2 arb. med 15 timmar	1 arb. med 16 timmar	

Ort.	N:o	Bageriets namn.	Arbets- antals- arb. timmar.	Arbets- tidens längd.	Arbets- givare som godkänt förslaget.
			168		
Stockholm	25	H. Lybergs	6	14 timmar	
"	26	S. Hellborgs	2	16 "	
"	27	A. Petterssons	5	1 arb. med 2 arb. med 1 arb. med 1 arb. med	
"				15 timmar 16 timmar 17 timmar 18 timmar	
"	28	Dahlgrens	12	2 arb. med 1 arb. med 2 arb. med 7 arb. med	
"				12 timmar 13 timmar 14 timmar 15 timmar	
"	29	Lundbergs	8	1 arb. m. 2 arb. m. 1 arb. m. 3 arb. m. 1 arb. m.	
"				12 t. 13 t. 14 t. 16 t. 18 t.	
"	30	F. Samuelssons	8	5 arb. med 1 arb. med 2 arb. med	
"				14 timmar 15 timmar 16 timmar	
"	31	J. Weinbergs	5	2 arb. med 3 arb. med	
"				12 timmar 14 timmar	
"	32	O. Bergvalls	14	2 arb. med 7 arb. med 3 arb. med 2 arb. med	
"				12 timmar 13 timmar 14 timmar 15 timmar	
"	33	J. Berglunds	2	15 timmar	
"	34	Skröders	19	3 arb. med 5 arb. med 3 arb. med 8 arb. med	
"				12 timmar 13 timmar 14 timmar 15 timmar	
"	35	Ahlbergs	8	1 arb. m. 1 arb. m. 4 arb. m. 1 arb. m. 1 arb. m.	
"				12 t. 13 t. 16 t. 17 t. 18 t.	
"	36	Feijths	15	2 arb. m. 4 arb. m. 7 arb. m. 1 arb. m. 1 arb. m.	
"				13 t. 14 t. 15 t. 16 t. 17 t.	
"	37	Landholms	11	1 arb. m. 2 arb. m. 4 arb. m. 3 arb. m. 1 arb. m.	
"				11 t. 12 t. 13 t. 14 t. 16 t.	
"	38	J. Bergvalls	7	3 arb. med 1 arb. med 1 arb. med 2 arb. med	
"				12 timmar 12 à 13 t. 13 à 14 t. 14 timmar	
"	39	L. Anderssons	7	1 arb. med 2 arb. med 3 arb. med 1 arb. med	
"				13 à 14 t. 14 timmar 15 timmar 17 timmar	
"	40	C. Nyströms	5	15 à 17 timmar	C. Nyström
"	41	M. Normans	4	1 arb. med 3 arb. med	
"				15 timmar 17 timmar	
"	42	T. Reijhells	4	12 timmar	
"	43	S. Engdahls	14	1 arb. med 10 arb. med 3 arb. med	
"				12 timmar 14 timmar 15 timmar	
"	44	Lindholms	11	14 à 15 timmar	
"	45	K. Wallbergs	5	12 à 13 timmar	
"	46	J. Grönvalls	2	14 timmar	J. Grönvall
"	47	Ryska Bageriet	10	2 arb. med 5 arb. med. 2 arb. med 1 arb. med	
"				14 timmar 15 timmar 16 timmar 17 timmar	
"	48	E. Petterssons	4	15 timmar	
"	49	Lundins	3	15 timmar	
			359		

Ort.	N:o.	Bageriets namn.	Antal arbetare.	Arbetstidens längd.	Arbetsgivare som godkänt förslaget.
			359		
Stockholm	50	Biraths	3	15 timmar	
"	51	Frimans	6	15 "	
"	52	Bärgmans.....	3	1 arb. med 2 arb. med 18 timmar 18 à 20 timmar	
"	53	Fribergs	5	16 timmar	
"	54	Martinssons	5	12 "	
"	55	Blomdahls	5	1 arb. med 1 arb. med 2 arb. med 1 arb. med 14 timmar 15 timmar 16 timmar 17 timmar	
"	56	Schumachers	26	14 timmar	
"	57	K. Kullbergs	8	1 arb. med 2 arb. med 5 arb. med 12 timmar 13 timmar 14 timmar	
"	58	A. J. Johanssons...	12	2 arb. m. 3 arb. m. 1 arb. m. 2 arb. m. 4 arb. m. 12 t. 13 t. 14 t. 15 t. 16 t.	
"	59	A. G. Anderssons	8	5 arb. med 3 arb. med 14 timmar 15 timmar	
"	60	Franzéns	6	16 timmar	
"	61	Reinholds	29	8 arb. m. 10 arb. m. 7 arb. m. 2 arb. m. 2 arb. m. 10 t. 11 t. 12 t. 13 t. 14 t.	
Södertelje	62	Löfbergs	4	16 timmar	
"	63	Gullmans	5	16 "	
"	64	Larssons	6		Larsson
Nyköping	65	N. Cederholms.....	3		N. Cederholm
"	66	Petterssons	3		
"	67	Olssons	6		
Flen	68	Hagströms	1		
Katrineholm	69	Gustafssons	3		
Linköping	70	Petterssons	3	14 timmar	
"	71	Webers	3	18 "	
Norrköping	72	Wiréns	4	16 "	Wirén
"	73	Nilssons	1		
"	74	Cederströms.....	6	16 à 18 timmar	
"	75	Ångbageriet	9	16 à 18 "	
"	76	Aug. Anderssons....	5	2 arb. med 3 arb. med 16 à 18 timmar 19 timmar	
"	77	Hedenqvists	3	14 à 16 timmar	
"	78	Reijnholds	3	14 à 16 "	
"	79	Ringdahls.....			Ringdahl
"	80	Torstenssons	2	16 timmar	
"	81	Anderssons	1	20 "	
"	82	Karlssons	3	12 à 14 timmar	
Visby	83	Löfgrens	4	16 timmar	
			558		

Ort.	N:o	Bageriets namn.	Antal arbetare.	Arbetstidens längd.	Arbetsgivare som godkänt förslaget.
			553		
Visby	84	Stenströms	3	17 timmar	
"	85	Lindboms	3	14 "	Lindbom
"	86	Walins	3	16 "	
"	87	Englunds	2	14 "	
"	88	Löfvanders	2	14 "	
Vestervik	89	Reuterdahls	5	16 "	
"	90	Björkegrens	3	16 "	
"	91	Thoréns	2	16 "	
Oskarshamn	92	Bomells	2	12 à 14 timmar	
"	93	Malmgrens	1	12 à 14 "	
Kalmar	94	Anderssons	4	3 arb. med 14 à 15 timmar	1 arb. med 16 timmar
"	95	Löfbergs	1	14 à 15 timmar	
Karlskrona	96	Aspegrens	3	18 timmar	
"	97	Lundgrens	6	19 "	
"	98	Arvidssons	5	19 "	
"	99	Ruths	4	20 "	
"	100	Törnströms	5	17 "	
"	101	Bolenius	2		
"	102	Jakobssons	5		
"	103	Klännings	2	15 timmar	
"	104	Lindströms	4	18 "	
"	105	Djurbergs	3	18 "	
"	106	Tärnströms	4	14 "	
"	107	Simmerlunds	2		
"	108	Julins	1		
"	109	Olinders	4		
Sölvesborg	110	Nilssons	1		
Ronneby	111	Anderssons	4		
"	112	Sundins	5		
"	113	Ruths	4		
"	114	Abrahamsons	3		
Karlshamn	115	Anderssons	2	12 timmar	
"	116	Rönmarks	3	14 "	
"	117	Petterssons	5	14 "	
"	118	Larssons	1	14 "	
Kristianstad	119	Wahlbergs	2	12 "	
"	120	Carlqvists	4	14 à 15 timmar	
"	121	Hemborgs	6	14 à 15 "	
"	122	Karlssons	4	16 timmar	
			678		

Ort.	N:o	Bageriets namn.	Antal arbetare.	Arbetstidens längd.				Arbetsgivare som godkänt förslaget.
			678					
Kristianstad	123	Lindqvists	2		16 timmar			
"	124	Nilssons	1		16 "			
"	125	Lundbergs	5		16 "			
"	126	Föreningens	2		16 "			
Malmö	127	F. Hanssons	13	9 arb. med 12 timmar	2 arb. med 13 timmar	2 arb. med 14 timmar		
"	128	Svedbergs	14	10 arb. med 11 timmar		4 arb. med 11 à 12 timmar		
"	129	Sjöbergs	8	2 arb. med 12 timmar	1 arb. med 13 timmar	5 arb. med 14 timmar		
"	130	N. Hanssons	6	3 arb. med 12 timmar	1 arb. med 13 timmar	2 arb. med 14 timmar		
"	131	O. Petterssons	6	1 arb. med 11 timmar	2 arb. med 12 timmar	2 arb. med 13 timmar	1 arb. med 14 timmar	
"	132	H. Bauers	5	3 arb. med 12 timmar		2 arb. med 13 timmar		
"	133	Gjuteribageriet	4		14 timmar			
"	134	Arbetareringens bageri	4		14 "			
"	135	Sydsvenska brödfabriken	7		12 "			
"	136	Abergs	1		12 "			
"	137	Murmans	4		12 "			
"	138	Janssons	5		14 "			
"	139	Fackföreningarnes bageri	2		14 "			
"	140	H. Hillborgs	4		14 "			
"	141	Jernvägsarbetarnes bageri	3		15 "			
"	142	Allmänna brödfabriken	3		16 "			
"	143	Hägerströms	9	1 arb. med 12 timmar	4 arb. med 13 à 14 t.	2 arb. med 15 à 16 t.	2 arb. med 16 timmar	
"	144	Indens	4		11 à 12 timmar			
Tomelilla	145	Ekelins	4		12 timmar			
"	146	Perssons	3		12 "			
Hamnehög	147	A. Nilssons	1		12 "			
Klagstorp	148	Petterssons	1		12 "			
Esperöd	149	Krohn	1		12 "			
Anderslöf	150	Cristofferesson	1		12 "			
"	151	Lundgrens	2		12 "			
Ystad	152	Runnbergs	5					Runnberg
"	153	O. Thysells	5		14 "			O. Thysell
"	154	C. F. Thysells	4		14 "			C. F. Thysell
"	155	Föreningens	3					
Trelleborg	156	G. Petterssons	4					

Ort.	N:o	Bageriets namn.	Antal arbete.	Arbetstidens längd.			Arbetsgivare som godkänt förslaget.
			824				
Trelleborg	157	Wienerbageriet	2				
"	158	O. Olssons	3				
"	159	Frankes	1				
"	160	Föreningens	2				
Lund	161	Murmans	5		16 timmar		
"	162	Wahlboms	8		16 "		
"	163	Liljebergs	2		17 "		
"	164	Hintzes	7		12 à 14 timmar		
"	165	Hallbergs	3		16 timmar		
Eslöf	166	Wiréns	2				
"	167	Lundblads	2				
Landskrona	168	Hagströms	3		14 "		
"	169	Fickens	6		12 "		
"	170	L. Hanssons	1		12 "		L. Hansson
"	171	A. Aulins	4		18 "		
"	172	Holms	4		14 "		
Helsingborg	173	Westins	6	1 arb. med 14 timmar	3 arb. med 15 timmar	2 arb. med 16 timmar	
"	174	Murmans	7		16 timmar		
"	175	Kalmers	8		17 "		
"	176	Jönssons	3		16 "		
"	177	C. Perssons	4		16 "		
"	178	J. Perssons	2		16 "		
"	179	Dahlins	3		16 "		
"	180	N. Sjunnessons	4		16 "		
"	181	Frankes	2		12 "		
"	182	Lundblads	5		16 "		
"	183	Bageriföreningen n:o 1 ..	3		12 "		
"	184	Bageriföreningen n:o 2 ..	3		12 "		
"	185	O. Janssons	1		12 "		
"	186	J. Möllers	1		12 "		
Engelholm	187	Frankes	4	2 arb. med 16 timmar		2 arb. med 18 timmar	
"	188	Dallmers	4		16 timmar		
Halmstad	189	Paulssons	4		18 "		
Nässjö	190	Grunditts	2		16 "		
"	191	Ramstedts	1		12 "		
Jönköping	192	A. Anderssons	3		16 à 18 timmar		
"	193	Hallbergs	6		16 à 18 "		
"	194	Hörndahls	4		16 à 18 "		
"	195	Olinders	2		16 à 18 "		
			961				

Ort.	N:o.	Bageriets namn.	Antal arbetare.	Arbetstidens längd.			Arbetsgivare som godkänt förslaget.
			961				
Jönköping	196	Björkmans	1	16 à 18 timmar			
Borås	197	Lindborgs	2	14 timmar			
"	198	Johanssons	2	14 "			
"	199	Olssons	1	14 "			
"	200	Anderssons	3	15 "			
"	201	Olssons	3	15 "			
"	202	Appelqvists	3	15 "			
"	203	R. Anderssons	1	15 "			
"	204	C. Svenssons	1				C. Svensson
"	205	C. Linds	1				C. Lind
Alingsås	206	Malmgrens	2				Malmgren
Göteborg	207	O. Asklungs	22	16 à 17 timmar			
"	208	F. Anderssons	5	16 à 17 "			
"	209	P. Erikssons	6	19 timmar			
"	210	J. Asklungs	4	16 à 17 timmar			
"	211	A. Johanssons	13	16 à 17 "			
"	212	Ångvarnen	17	12 timmar			
"	213	Petterssons	8	15 "			
"	214	M. Lunds	11	15 "			
"	215	Jakobssons	5	16 "			
"	216	Flygares	5	16 "			
"	217	Johanssons	5	15 "			
"	218	Petterssons	4	15 "			
"	219	Engqvists	5	15 "			
"	220	Larssons	6	16 "			
"	221	Bageri-Hemmet	3	15 "			
"	222	J. Sellströms	6	17 "			
"	223	Lamberg's	3	12 "			
"	224	Segerdahls	8	18 "			
"	225	Zackrissons	5	17 "			
"	226	C. J. Gustafssons	4	20 "			
Vaxholm	227	G. Röhl's	8	5 arb. med 16 timmar	2 arb. med 14 timmar	1 arb. med 17 timmar	G. Röhl
"	228	R. Olssons	3	14 timmar			R. Olsson
Sundbyberg	229	Erickssons	5	16 à 17 timmar			
"		Ljungströms	3	12 à 14 "			Ljungström
"	230	Rottelius	7	14, 15 à 16 timmar			Rottelius
Norrtelje	231	Janssons	4	12 timmar			Jansson
"	232	Lundblads	3	12 "			
Upsala	233	C. Åbergs	10	14 "			
"	234	M. Dubois	9	15 "			
			1,177				

O r t.	N:o	Bageriets namn.	An- tal arbetare.	Arbets- tidens längd.	Arbets- givare som godkänt förslaget.
			1,177		
Upsala	235	Nymans	7	14 timmar	
Gefle	236	Alfta	10	17 "	
"	237	Forsells	10	17 "	
"	238	Götes	6	17 "	
"	239	Dahlstedts	5	15 "	
"	240	Petterssons	5	15 "	
"	241	Lidmarks	7	18 "	
"	242	A. Lundblads	3	19 "	
"	243	P. Lundblads	3	19 "	
"	244	Fernströms	3	17 "	
"	245	Björklunds	1	18 "	
"	246	Edmans	5	16 "	Edman
Strömsbro	247	Forsbergs	2	15 "	
Ala	248	Handels-Föreningens	2	15 "	
Stugsund	249	Wallenborgs	2	17 "	
"	250	Olssons	2	12 "	
Söderhamn	251	Sedvalls	3	11 "	Sedvall
"	252	Larssons	1	18 "	
"	253	Stålhammars	1	10 "	
"	254	Rydéns	2	12 "	Rydén
Hudiksvall	255	C. C. Carlander	2	10 "	C. C. Carlander
"	256	B. Carlssons	4	13 "	
"	257	J. F. Karlssons			J. F. Karlsson
Sundsvall	258	O. Wendels	2	15 "	
"	259	N. Haaks	4	16 "	
"	260	Blomqvists	1	13 "	
"	261	Nybergs	1	12 "	
"	262	Hellanders			Hellander
"	263	Skölds	1	16 "	
"	264	Herts	1	14 "	
"	265	Stenhammaren	1	15 "	
"	266	Lindströms	1	16 "	
"	267	Sund	2	15 "	
"	268	Thunadahls	1	12 "	
"	269	Johannedal	1	12 "	
"	270	Östrand	1	12 "	
"	271	Vifsta	1	12 "	
"	272	Vifsta varf	2	12 "	
"	273	Rubins	3	16 "	
Hernösand	274	Rylanders	1	12 "	Rylander
			1,287		

O r t .	N:o	Bageriets namn.	Antal arbetare.	Arbetstidens längd.	Arbetsgivare som godkänt förslaget.
			1,287		
Hernösand	275	Sikströms	1	12 timmar	
„	276	Hammerbergs	3	12 „	
„	277	Zetterlunds	3	16 „	Zetterlund
Nyland	278	Janssons	2	15 „	
Sollefteå	279	Anderssons	2	14 „	
„	280	Söderströms			Söderström
„	281	Lundqvists	1	12 „	
Falun	282	Erickssons	2	12 „	
„	283	Schedins	2	11 „	
„	284	Emthins	2	12 „	Emthin
Sala	285	Lindevalls	3	12 „	
Enköping	286	Erickssons	3	16 „	
„	287	Brundins	3	14 „	
„	288	Engbloms	3	14 „	
Vesterås	289	Lundins	2	12 „	
„	290	Sjögrens			Sjögren
„	291	Ångbageriet	5	15 „	
„	292	Sallanders	1	14 „	Sallander
Eskilstuna	293	Petterssons	8	14 „	
„	294	Ljungbergs	3	12 „	
„	295	Julin & Co.	2	16 „	
„	296	Åkerfeldts	3	18 „	
Köping	297	Forsbergs	2	15 „	
Arboga	298	Lindströms	3	15 „	
Hallsberg	299	Janssons	4	14 „	Jansson
„	300	Björkmans	1	12 „	Björkman
Örebro	301	Lundstedts	11	13 „	
„	302	Kjellgrens	6	14 „	
„	303	Erickssons	3	13 „	
Kristinehamn	304	Larssons	1	14 „	Larsson
„	305	Aronssons	2	14 „	
Karlstad	306	Wendels	3	13 „	
„	307	Bergenholdtz	5	16 „	
„	308	Werngrens	1	13 „	
Venersborg	309	Lindqvists	3	15 „	
„	310	Bergdahls	4	14 „	
Sköfde	311	Anderssons	1	12 „	
„	312	Nilssons	2	12 „	
		Summa	1,393		34 arbetsgivare